

Åpen tilgang til akseptert versjon før språkvask av 09.04.2020.

Lov til kjærlighet (tittel)

En studie av høringsuttalelsene til innføring av begrepet kjærlighet i barnevernloven
(undertittel)¹

Sammendrag (avsnittstittel)

Barnevernloven ble i 2018 endret til å inkludere begrepet *kjærlighet*. At loven nå inneholder et begrep som tradisjonelt er blitt brukt for å beskrive relasjoner innad i familien, har vært omstridt. I artikkelen presenteres en analyse av høringsinnspillene til lovutkastet. Flertallet av de 29 høringsuttalelsene som uttalte seg om kjærlighet var positive til inkluderingen, men mange uttalte at de også var usikre på hvordan kjærlighet skulle defineres og utøves i praksis. De som var kritiske til begrepet, var ikke kritiske til kjærlighet som behov, men problematiserte bruken av skjønn som lovfesting av kjærlighet vil innebære. At kjærlighet etter høringsrunden ble inkludert i formålsparagrafen kan forstås som en forventning til hvordan barnevernsansatte skal møte barn, og som et uttrykk for barns behov og deltakelse i barnevernet.

Nøkkelord: Kjærlighet, Barnevernlov, Skjønn

Abstract (avsnittstittel)

The Norwegian Child Welfare Act was revised in 2018 to include the term *love*. This article presents findings from a study of 29 statements made in the hearing of the law. The majority of the statements in the hearing were positive to the inclusion of love, but many were also uncertain as to how love should be defined and acted on in practice. Those who were critical, were not critical of love as a need, but problematised the use of discretion created by the term. That love was included in the law can be understood as an expression of children's needs and their interactions with the child welfare service.

Keywords: Love, Children's rights, Discretion

Innledning (avsnittstittel)

I juli 2018 ble formålsparagrafen til Lov om barneverntjenester (barnevernloven) av 1992 endret til å inkludere begrepet kjærlighet:²

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår (Barnevernloven, 1992, § 1-1).²

Endringen ble gjort på bakgrunn av Barnevernslovutvalget sitt forslag til språklige, tekniske, og strukturelle endringer av loven i NOU 2016:16. En endring av barnevernloven var ansett som nødvendig da det hadde skjedd en betydelig rettslig utvikling i form av et styrket rettighetsvern for barn siden loven ble vedtatt i 1992. FNs barnekonvensjon var blant annet blitt inkorporert i norsk rett, og § 104 om barns rettigheter var innført i Grunnloven. Den nye barnevernloven skulle ha barnet som hovedperson og være rettighetsbasert (NOU 2016:16). Det var nettopp på bakgrunn av barns initiativ og medvirkning, særlig fra barn med erfaring fra barnevernet i Barnevernsproffene, at kjærlighet først ble foreslått innført i lovgivningen (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017). Forslaget i høringsrunden var å inkludere begrepet kjærlighet i § 2, og lovutkastet hadde følgende ordlyd:

Barn har rett til forsvarlig omsorg og beskyttelse. Barn bør vokse opp i trygghet, kjærlighet og forståelse, og helst i egen familie [...] (NOU 2016:16, 2016, s. 271).

Lovforslaget hadde klare likhetstrekk med fortalen til FNs barnekonvensjon hvor det påpekes at barn burde vokse opp i en "[...] atmosphere of happiness, love and understanding [...]" (The United Nations Convention on the Rights of the Child, 1989). Teksten som ble lovfestet i formålsparagrafen er likevel vesentlig forskjellig fra hva som først ble foreslått av Barnevernslovutvalget i høringen, noe som kan tyde på at kommentarene i høringsrunden har hatt stor betydning for utformingen (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017, s. 21-24).³ I endelig vedtatt lovtekst ble ikke kjærlighet gjort til et selvstendig vilkår eller en rett i § 2, men heller innført som et verdigrunnlag i ny formålsparagraf. Formålsparagrafen fremhever politiske mål og visjoner for barneverntjenesten og gir instruksjoner til fagfolk og praktikere om hvordan man ønsker at barneverntjenesten skal være. Det er derfor et klart skifte når kjærlighet trekkes inn i lovteksten som et begrep som barneverntjenesten må forholde seg til. Dette fordi kjærlighet primært er blitt ansett som noe som tilhører privatlivet, og dermed blitt oppfattet som noe uprofesjonelt og kontroversielt for barnevernet (Andersen, 2018). En utfordring med lovendringen er også at kjærlighet er et abstrakt og skjønnsmessig begrep, og at det finnes lite forskning og litteratur om hvordan kjærlighet skal forstås og praktiseres i barnevernet (Neumann, 2012; Eek-Larsen et. al., 2019).

Å få kunnskap om hvordan lovbestemt politikk blir forstått av dem som skal praktisere og utøve politikken, bidrar til innsikt i hvordan barnevernet forstår sitt arbeid ut fra rammene loven setter. Det er derfor særlig interessant å undersøke hvilke innspill som kom i høringsrunden og hvordan høringsuttalelsene kan ha hatt innflytelse i prosessen. I denne artikkelen presenterer vi en undersøkelse av høringen til lovforslaget, med fokus på hva høringsinstansene mente om inkluderingen av begrepet kjærlighet. Hvilke positive og kritiske innspill ble diskutert?

Etter presentasjonen av resultatene diskuteres innspillene og hvilken betydning lovfesting av kjærlighet kan ha for barnevernet.

Lov og skjønn i barnevernet (avsnittstittel)

Lover benyttes ofte for å trekke grenser for bruken av skjønn ved at praktikerens handlingsrom innskrenkes (Bell, 1992, s. 93). Å utøve skjønn er en tillatelse som lovgiver har gitt, men tillatelsen vil alltid være regulert av lovens rammer. Dworkin (1978) beskriver de strukturelle rammene for skjønnsutøvelse som en smultring. Hullet i smultringen er rommet for frihet og skjønn (handlingsrommet), mens selve smultringen representerer restriksjonene som begrenser skjønnsutøvelsen (Dworkin, 1978, s. 31). Hvordan skjønn faktisk utføres innenfor rammene beskrives av Lipsky (2010) med teorien om "bakkebyråkratene". Lipsky hevder at det er de som arbeider "på bakken" eller i førstelinjetjenesten som er de *virkelige* politiske beslutningstakerne, fordi det er deres daglige avgjørelser i "hullet på smultringen" som virkeliggjør politikken i praksis. Skjønn eller handlingsrommet barnevernsarbeiderne har, fungerer dermed som en bro mellom regelverk og praksis (Heum, 2014). Det å lovfeste et abstrakt og komplekst begrep som kjærlighet gjør at barnevernsarbeidere får større handlingsrom eller skjønn til å utføre sitt arbeid, ettersom det er på "bakkenivået" at kjærlighet konkret vil komme til uttrykk. Dersom barnevernsansattes forståelse av kjærlighet varierer mye kan skjønnsutøvelsen kjærlighetsbegrepet tillater innebære en mulig trussel for likebehandling og forutsigbarhet i barnevernet. Dette fordi det i handlingsrommet for skjønn kan oppstå uklarhet om handlingsvalg og hvilke hensyn som skal prioriteres (Molander & Terum, 2008, s. 15). Rothstein (1998) kaller dette handlingsrommet for "demokratiets sorte hull" fordi det er vanskelig å se og kontrollere valgene som tas (Rothstein, 1998; Wallander & Molander, 2014).

Kjærlighet i barnevernet (avsnittstittel)

I barnevernet er det tradisjonelt blitt benyttet andre begreper enn kjærlighet for å beskrive arbeidet og relasjonen mellom barnevernsarbeider og barn. I perioden da barnevernsarbeid var forbundet med frivillig omsorgsarbeid i regi av Kirken, ble begreper som barmhjertighet og nestekjærlighet benyttet om arbeidet (Thrana, 2015). Nestekjærligheten viser her til en moralsk fordring om å møte mennesker med medfølelse og respekt uavhengig av hvem som behøver hjelp (Løgstrup, 1991). På vergemålslovens tid på 1930-tallet ble kjærlighet til barnet ofte uttrykt som oppdragelse som skulle bidra til at barnet vokste opp til å bli en nyttig samfunnsborger (Thrana, 2015). I perioden hvor barnevernsarbeid utviklet seg til å bli en profesjon i Norge, fra den første sosialarbeiderutdanningen ble etablert i 1950 og utover 1980-tallet, endret begrepsbruken seg. Begreper som nestekjærlighet og barmhjertighet ble byttet ut med fagbegreper som omsorg og empati (Oltedal, 2013; Holm, 2005; Thrana, 2015). Skiftet av begreper illustrerer spenningen i verdigrunnet til omsorgsprofesjonene, mellom behandling og forvaltning, og mellom nærhet og distanse til "brukeren" (Henriksen, 2006). Ved å inkludere begrepet kjærlighet i barnevernlovgivningen settes spenningen mellom det private og det profesjonelle på spissen.

Hva kjærlighet innebærer i en profesjonell relasjon er imidlertid lite undersøkt (Neumann, 2012; Thrana, 2015; Eek-Larsen et. al., 2019). Så vidt forfatterne kjenner til finnes det ingen klar teoretisk forståelse av hva kjærlighet er i barnevernet. To hovedperspektiver som ofte benyttes for å forstå hva kjærlighet i barnevernet kan være, er kjærlighet som en etisk fordring (Løgstrup, 1991) og kjærlighet som anerkjennelse (Honneth, 2008). Kjærlighet som en etisk fordring anses som en grunnholdning i arbeidet med mennesker (Thrana, 2015). Løgstrup (1991) beskriver kjærlighet som en etisk tilnærming eller forpliktelse man har i møtet med den andre som krever medfølelse, respekt og omsorg. Forpliktelsen er uavhengig av hvem det er som trenger hjelp, og har som ideal om å ikke stille betingelser i tilnærmingen til den som trenger hjelp (Løgstrup, 1991; Thrana, 2013). Et slikt ansvar i møte med barn i barnevernet ville innebære at barn blir behandlet med respekt og forståelse uavhengig av sin livssituasjon, væremåte eller atferd. Egenskaper som gjør at barnevernsansatte makter å håndtere og holde ut i situasjoner som er vanskelige for barna, blir dermed grunnleggende for det arbeidet som barnevernet skal utføre.

Honneth (2008) beskriver kjærlighet som en form for anerkjennelse og aksept. Kjærlighet bygger her på en grunnleggende tillit til en selv og en opplevelse av egenverd gjennom at andre ønsker å ha en med i fellesskapet (Honneth, 2008, s. 112-116). Gjennom relasjoner

bidrar kjærlighet til å bygge selvtillit og identitet. Ifølge Honneths perspektiv må barn og unge anerkjennes, inkluderes og få delta i barnevernsarbeidet, både for selv å oppleve en positiv utvikling og for at barnevernet skal lykkes i sitt arbeid.

Av forskningsarbeider om kjærlighet i barnevernet i nyere tid, er det særlig Thrana (2013; 2014; 2015; 2016; 2018) og Neumann (2012; 2016) sine studier om kjærlighetens betydning som har vært vesentlige for vår studie. Thrana (2018) drøfter ulike sider ved kjærlighetens inntreden i barnevernet, og fremhever kjærlighet som en relasjonskompetanse som kan bidra til å skape opplevelser av aksept, selvtillit og identitet hos barn (s. 230). Neumann (2012; 2016) diskuterer i sine arbeider flere av de utfordrende sidene ved at profesjoner som håndterer utsatte barn skal ha en kjærlighetsrelasjon til barna. At kjærlighet skal eksistere innenfor en relasjon med skjev maktbalanse og midlertidig struktur, trekkes frem som særlig problematisk (Neumann, 2016). Neumann (2012) stiller også spørsmål ved om det er rimelig å forvente at barnevernsarbeidere skal vise følelser som ligner "foreldreaktig kjærlighet" innenfor en profesjonell hjelpekontekst.

Barnevernsarbeideres egen forståelse og holdninger til begrepet kjærlighet har også vært undersøkt i to nyere studier (Eek-Larsen et. al., 2019; Lindbak & Ree, 2018). I Lindbak og Ree (2018) sin studie diskuterte barnevernslederne kjærlighetsbegrepet som en utvidelse av omsorgsbegrepet, og koblet begrepet opp mot medvirkning og det å anerkjenne barn og unges synspunkter (s. 79). I rapporten "Mot et Barneperspektiv i Barnevernet" (Eek-Larsen et. al., 2019) ble barnevernsarbeiderne spurt om sin holdning til og forståelse av kjærlighet i barnevernsarbeid. Funnene i rapporten viste at over 77 % av respondentene verken var eksplisitt positive eller negative til kjærlighet som begrep i barnevernet, og mange beskrev kjærlighet som allerede innarbeidet i arbeidet deres (Eek-Larsen et. al., 2019, s. 40). Samtidig ble det rapportert at omtrent 20 % av respondentene syntes at kjærlighet var vanskelig å definere (Eek-Larsen et. al., 2019, s. 45; Holm, Helland, Juhasz & McEwan-Strand, 2019).

Datagrunnlag (avsnittstittel)

En høring gir et bredt spekter av aktører, både offentlige og private, mulighet til å være med å påvirke hvilke regler som skal gjelde i samfunnet. I høringsrunden til NOU 2016:16 var det 165 høringsinstanser som uttalte seg. Alle uttalelsene til høringen er offentlige, og materialet til studien ble hentet fra Regjeringens nettsider.⁴

De 165 høringsuttalelsene i datamaterialet ble systematisk lest etter uttalelser om kjærlighet. I 37 hørings svar ble ordet kjærlighet nevnt. Åtte av disse hørings svarene dreide seg imidlertid ikke konkret om kjærlighet, men om de andre begrepene i forslaget til § 2. Så selv om ordet kjærlighet ble nevnt i disse uttalelsene, ble uttalelsene utelatt fra analysen fordi de ikke drøftet eller spesifikt uttalte seg om begrepet. Det endelige utvalget bestod derfor av 29 uttalelser som alle hadde innspill til innføringen av begrepet. ⁵

De 29 uttalelsene representerte ulike grupper i samfunnet, og fordi gruppene kunne ha ulike interesser basert på hvem de representerte, ble uttalelsene inndelt i fire kategorier. Statlige direktorater, etater og kommunene ble karakterisert som "offentlig organ" (totalt 13 uttalelser). Tilsynsmyndigheter, som Fylkesmannen, ble skilt ut i en egen gruppe og kategorisert som "offentlig kontrollorgan" (4 uttalelser). Forbund, stiftelser, forsknings- og utdanningsinstitusjoner ble kategorisert som "talsperson for praksis", da disse enten representerte yrkesutøvere, utdanning eller forskning som på ulikt vis arbeider med barnevernfeltet (8 uttalelser).⁶ Til sist ble organisasjoner som spesifikt arbeider med å fremme barns interesser kategorisert som "talsperson for barn" (4 uttalelser). Tabell 1 gir en oversikt over de 29 høringsuttalelsene sortert etter kategori.

(Tabell 1 omtrent her)

Tabell 1. Oversikt over høringsuttalelsene etter kategori

Offentlig organ

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)
Barne-, ungdoms- og familieetaten, region vest (Bufetat region vest)
Barne-, ungdoms- og familieetaten, region øst (Bufetat region øst)
Drammen kommune
Eidsvoll kommune
Fredrikstad kommune
Kristiansand kommune
Nittedal kommune
Oslo kommune
Randaberg kommune
Rauma kommune
Skodje kommune m.fl.
Stavanger kommune

Offentlig kontrollorgan

Fylkesmannen i Hordaland
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Sentralenheten for fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker
Statens helsetilsyn

Talsperson for barn

Barneombudet

Barnevernsproffene
Landsforeningen for barnevernsbarn
Redd barna

Talsperson for praksis

Barnevernledernetverket i Nord-Trøndelag (Barnevernledernetverket)
Barnevernspedagogene i Akademikerforbundet (BiA)
Høgskolen i Innlandet
Juristforbundet
Kirkens bymisjon⁷
Norsk psykologforening
Velferdsforskningsinstituttet NOVA (NOVA)
VID vitenskapelige høgskole, fakultet for sosialfag (VID)

De 29 uttalelsene bestod av til sammen ca. 410 sider med tekst. Av disse sidene ble de avsnittene som omhandlet kjærlighet valgt ut for nærmere analyse, og samlet utgjorde tekstutdragene 16 sider (ca. 5300 ord). Høringsinstansenes uttalelser varierte i lengde, men flertallet av uttalelsene tok kun stilling til kjærlighet i et enkelt avsnitt (ca. 50-150 ord). Noen uttalelser inneholdt mer utfyllende kommentarer og drøftet kjærlighet over flere avsnitt (ca. 120-300 ord). De lengste uttalelsene med de mest utførlige drøftelsene kom fra Barnevernsproffene (1200 ord), Sentralenheten for fylkesnemndene (700 ord) og Høgskolen i Innlandet (480 ord). Disse tre uttalelsene utgjør derfor en stor ordandel av materialet.

Begrensninger i materialet (undertittel)

I denne studien har vi kun undersøkt uttalelser i forbindelse med høringsrunden til NOU 2016:16. Eventuelle uttalelser om lovendringen publisert andre steder enn på regjeringens nettsider eller uttalelser i for eksempel media, er ikke inkludert. Hvordan kjærlighet faktisk brukes eller begrunnes i barnevernsarbeid er heller ikke vurdert. I en dokumentanalyse som denne får man altså bare kunnskap om hva høringsuttalelsene uttrykket om kjærlighet. Det kan derfor være en rekke andre forståelser av kjærlighet og innspill til lovendringen som ikke fanges opp av de tekstlige dataene som er analysert her. Det er heller ikke mulig å vite om det lave antallet uttalelser som faktisk tok stilling til inkluderingen av kjærlighet (29 av 165), indikerer en generell enighet om at kjærlighet hører hjemme i barnevernlovgivningen, eller motsatt: kan forstås som uttrykk for misnøye med dette. Men hvis det var stor misnøye med lovendringen, så kan det antas at flere instanser faktisk ville ha uttrykt kritikk.

Metode og analyse (avsnittstittel)

Høringsuttalelsene ble systematisk lest flere ganger før ulike temaer i materialet ble identifisert og etablert. Ved å identifisere temaer i høringsuttalelsene, for å så organisere disse

temaene i hovedkategorier, trakk vi ut meninger i datamaterialet på tvers av uttalelsene og gruppene (Aveyard, 2014). En slik tematisk innholdsanalyse kan bidra til å oppsummere høringsuttalelsene og samtidig bringe frem ny kunnskap ved at ulike meninger stilles opp mot hverandre (Braun & Clarke, 2006; Silverman, 2013). Temaene ble definert og kodet manuelt i flere runder, og påliteligheten av kodingen ble forsøkt ivaretatt gjennom at begge kodet materialet uavhengig av hverandre. I tilfeller av uoverensstemmelser i kodingen diskuterte vi avvikene, og kom frem til en omforent tolkning. I en slik felles innholdsanalyse er en mulig feilkilde likevel at fortolkeren(e) av teksten kan legge for stor vekt på sin egen forståelse av det man finner. For å vise nyansene i uttalelsene har vi derfor inkludert mange sitater fra høringsuttalelsene, slik at det er transparent hvordan vi har fortolket og kodet materialet.

Etter den systematiske gjennomgangen av materialet utkrystalliserte det seg seks hovedkategorier, tre positive og tre mer kritiske innspill til innføringen av kjærlighet. Det er her viktig å påpeke at en høringsuttalelse kunne være positiv til inkluderingen av kjærlighet, men samtidig komme med kritiske innspill til lovendringen. De tre kritiske innspillene omhandlet hvordan kjærlighet skulle forstås (definisjon), hvordan kjærlighet skulle uttrykkes (praksis) og om begrepet burde rettighetsfestes (rettighet). Kategorien *definisjon* ble kodet med uttalelser som problematiserte begrepet eller viste til at kjærlighet var vanskelig å definere. Et eksempel er Barnevernspedagogene i Akademikerforbundet sin uttalelse:

Ved at det lovfestes at barn «bør vokse opp i trygghet, kjærlighet og forståelse» innføres begrepet kjærlighet i loven. Begrepet er vanskelig definerbart, og det er vanskelig å vurdere om innføringen vil medføre store endringer i praksis, men det vil kunne kommunisere noe viktig til barn om intensjonen barneverntjenesten og tjenestens ansatte har (Barnevernspedagogene i Akademikerforbundet, 2017, s. 5).

Kategorien *praksis* ble kodet med uttalelser som omhandlet hvordan yrkesutøvere skulle uttrykke kjærlighet eller viste til kompetansen som forventes av barnevernsarbeiderne. Et eksempel er Landsforeningen for barnevernsbarn sin uttalelse:

Å lovfeste en rett til kjærlighet syns vi er utfordrende da kjærlighet bygger på relasjoner over tid. Det er vår mening at fokus heller bør ligge på at de som jobber med barn og unge har relasjonskompetanse og ikke minst er personlig egnet til den jobben de skal utføre i tråd med de utfordringer barnet har (Landsforeningen for barnevernsbarn, 2017, s. 3).

Kategorien *rettighet* inneholdt uttalelser som problematiserte hvorvidt begrepet kjærlighet burde inkluderes som en rett. Et eksempel er Sentralenheten for fylkesnemndene sin samlede uttalelse ved fylkesnemnda i Hordaland og Sogn og Fjordane:

Vi er enige i at ordet *kjærlighet* er problematisk i en rettighetslov, særlig når ordet fremkommer i forslaget § 2, som er den bestemmelsen som omhandler barnets *rett til omsorg og beskyttelse*. Vi deler derfor arbeidsgruppens innvendinger mot å bruke dette begrepet i lovteksten [...] (Sentralenheten for fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, 2017, s. 8).

De tre identifiserte positive innspillene omhandlet barns behov for kjærlighet (behov), kjærlighet som grunnleggende for barns deltakelse (deltakelse) og begrepets betydning og plassering i loven (formål). Kategorien *behov* ble kodet med uttalelser som viste til kjærlighet som en del av barns behov i form av omsorg eller relasjoner. Et eksempel er Norsk psykologforening uttalelse:

Bestemmelsen bidrar til forståelsen av hva som skal være viktig og ved å benytte begreper som kjærlighet tør man sette ord på noe så selvfølgelig, men likevel så vanskelig som at relasjoner barnet skal ha til sine hjelpere/omsorgsgivere må ha varme, en positiv holdning, stor toleranse og god veiledning overfor barnet (Norsk psykologforening, 2017, s. 1).

Kategorien *deltakelse* ble kodet med uttalelser om barns deltakelse og medvirkning, samt uttalelser om at inkluderingen av kjærlighet i loven var et eksempel på at barn hadde blitt hørt i lovgivningsprosessen. Drammen kommune sin uttalelse er et eksempel på sistnevnte:

Ved å involvere barnevernsproffene så er det stor sannsynlighet for at brukerne selv opplever større tilhørighet til begrepene, og det er Drammen kommune svært positiv til. Begrepet «kjærlighet» er også tatt med flere steder i nytt lovforslag, og i denne sammenhengen er det "menneskevarme" som er brukt. Det handler om å bli sett, hørt og tatt på alvor, etter innspill fra Barnevernsproffene (Drammen kommune, 2017, s. 3).

Kategorien *formål* ble kodet med uttalelser som uttrykket at kjærlighet burde komme enda tydeligere frem i loven eller plasseres i lovens formål. Et eksempel er Statens helsetilsyn sin uttalelse:

Etter vår vurdering bør departementet vurdere om § 2 annen setning hører hjemme som en del av formålet med loven. Formålsbestemmelsen uttrykker "de politiske mål for barnevernmyndighetens virksomhet og fungerer retningsgivende for tjenestens prioriteringer generelt og for tolkningen av de enkelte lovbestemmelser" (NOU 2016:16 side 50) (Statens helsetilsyn, 2017, s. 1).

De seks identifiserte hovedkategoriene var ikke gjensidig utelukkende, det vil si at en uttalelse kunne inneholde flere av innspillene. Kategoriene må derfor også ses i sammenheng med hverandre. For eksempel viste flere høringsinstanser til at det at kjærlighet er vanskelig å definere gjør det utfordrende å ta i bruk begrepet i praksis. I slike tilfeller er uttalelsen kodet som å inneholde både temaene definisjon og praksis. Dette er gjort for å bevare uttalelsenes nyanser og meningsinnhold på best mulig måte. Det er også noe overlapp mellom kategoriene formål og rettighet, ved at uttalelsene i begge disse kategoriene problematiserer plasseringen til begrepet.

Presentasjon av funn (avsnittstittel)

21 av de 29 uttalelsene inneholdt ett eller flere av de tre innspillene vi har definert som positive. Syv av uttalelsene inneholdt både positive og kritiske innspill, og fem uttalelser inneholdt kun kritiske innspill.

Den positive kategorien *behov* var klart det mest sentrale innspillet og var omtalt i 17 av høringsuttalelsene. Det positive innspillet *formål* var omtalt i åtte og innspillet *deltakelse* i seks av uttalelsene. De kritiske innspillene knyttet til *definisjon* og *praksis* var omtalt i åtte uttalelser, og *rettighet* var omtalt i syv. Det var også variasjon i hvor mange av de positive og kritiske innspillene en høringsuttalelse inneholdt. Uttalelsene til Sentralenheten for fylkesnemndene og Statens helsetilsyn inneholdt flest innspill, fem totalt. Bufdir, Skodje kommune og Redd barna var de eneste høringsinstansene som ikke ble kodet med innhold til noen av de seks temaene, men kun uttrykte generelt at de var positive. Tabell 2 gir en oversikt over funnene, og viser innspillene som hørings svarene inneholdt.

(Tabell 2 omtrent her)

Tabell 2. Oversikt over innspill og funn

Uttalelser	Positiv			Kritisk		
	Behov	Formål	Deltakelse	Definisjon	Praksis	Rettighet
Uttalelser	17	8	6	8	8	7
Offentlig organ						
Bufdir	0					
Bufetat region vest	1	1				
Bufetat region øst	1	1				
Drammen kommune	1		1			
Eidsvoll kommune	2			1		1
Fredrikstad kommune	3	1		1	1	
Kristiansand kommune	1	1				
Nittedal kommune	1	1				
Oslo kommune	2	1	1			
Randaberg kommune	2		1			
Rauma kommune	1	1				
Skodje kommune m.fl.	0					
Stavanger kommune	2	1	1			
Offentlig kontrollorgan						
Fylkesmannen i Hordaland	2	1		1		
Fylkesmannen i Oslo og Akershus	2			1	1	
Sentralenheten for fylkesnemndene	5	1	1	1	1	1

Statens helsetilsyn	5	1	1		1	1	1
Barns talsperson							
Barneombudet	2	1		1			
Barnevernsproffene	3	1	1	1			
Landsforeningen for barnevernsbarn	4	1			1	1	1
Redd barna	0						
Talsperson for praksis							
Barnevernledernetverket i Nord-Trøndelag	1	1					
Barnevernspedagogene i Akademikerforbundet	3	1			1	1	
Høgskolen i Innlandet	3	1	1				1
Juristforbundet	1				1		
Kirkens bymisjon	2				1		1
Norsk psykologforening	1	1					
NOVA	2					1	1
VID	1					1	

Før vi beskriver innholdet og funnene i de seks kategoriene er det igjen viktig å påpeke at innspillene, og særsilt de kritiske må sees i sammenheng med hverandre. Som det kan leses ut av tabell 2, så var fem av de åtte høringsinstansene som viste til utfordringer med definisjonen av kjærlighet også kritiske til hvordan kjærlighet skulle kunne uttrykkes i praksis. Seks av de syv høringsinstansene som problematiserte hvorvidt kjærlighet burde lovfestes som en rettighet, kom også med kritiske innspill til definisjonen av kjærlighet eller til hvordan kjærlighet skulle uttrykkes i praksis.

Kjærlighet er vanskelig å definere (avsnittstittel)

Åtte av høringsuttalelsene kom med kritiske innspill som gikk ut på at kjærlighet var vanskelig å definere. Juristforbundet uttalte: "[...] det innføres noen nye begrep som kan by på tolkningsutfordringer, for eksempel kjærlighet" (Juristforbundet, 2017, s. 1).

Landsforeningen for barnevernsbarn mente at kjærlighet var et for abstrakt begrep:

LFB mener det er riktigere å snakke om en rett til omsorg i stedet. Mens kjærlighet er et abstrakt begrep, er omsorg noe mer handfast og mulig å vurdere. Omsorg krever varme, engasjement og voksne som strekker seg, altså inneholder det mye av det vi antar utvalget mener når de foreslår å ta inn begrepet kjærlighet, uten at det blir så abstrakt at det risikerer å bli en floskel (Landsforeningen for barnevernsbarn, 2017, s. 3).

Det var gruppen talsperson for praksis (tre av åtte høringsinstanser) og gruppen offentlig kontrollorgan (to av fire) som oftest problematiserte hvordan begrepet skulle forstås.

Kjærlighet i praksis (avsnittstittel)

Åtte av høringsuttalelsene kom med kritiske innspill som problematiserte hvordan yrkesutøvere skulle kunne uttrykke kjærlighet i sitt arbeid. Det ble hovedsakelig trukket frem at det kunne være utfordrende for barnevernsarbeiderne å vite hvordan kjærlighet skal

uttrykkes og hvordan kjærlighet oppleves av barna. Sentralenheten for fylkesnemndene trakk særlig frem spørsmålet om kjærligheten fra barnevernsansatte er det samme for alle som gir barn omsorg:

[...] det [kan] spørres om begrepets innhold skal avpasses etter hvem som i praksis utøver omsorg for barnet, det vil si om det er foreldrene, fosterforeldre, en institusjon eller andre. Det er imidlertid ikke sikkert at det vil rime helt godt å gi begrepet et sterkere innhold når barnet bor hos foreldrene sammenlignet med når barnet bor hos fosterforeldre eller ved en institusjon, all den tid barn som ikke bor hos foreldrene har et vel så stort behov for kjærlighet (Sentralenheten for fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, 2017, s. 8).

Fylkesmannen i Oslo og Akershus fremhevet nødvendigheten av faglig forståelse og relasjonskompetanse for å kunne vise kjærlighet:

[...] Det vises her til at kjærlighetsbegrepet må inspirere barnevernsarbeidere til å jobbe med "*varme i hjertet og på måter som bygger tillit og trygghet hos barn*". Dette er et godt perspektiv. Samtidig er det en voldsom forenkling hvis dette gir inntrykk av at dette er lett å få til. Disse måtene å jobbe på, som det i dette fundamentet vises til, er gjerne svært komplekse prosesser som krever inngående faglig forståelse i å møte barn som har det vanskelig (Fylkesmannen i Oslo og Akershus, 2017, s. 2).

Det var særlig høringsuttalelsene til gruppen offentlig kontrollorgan (tre av fire høringsinstanser), og gruppen talsperson for praksis (tre av åtte) som viste til potensielle utfordringer med innføringen av kjærlighetsbegrepet for praksis.

Rettighet (avsnittstittel)

Syv av høringsuttalelsene kom med kritiske innspill knyttet til om kjærlighet burde være lovfestet som en rett. Innspillene gikk ut på at uten et fastsatt rettslig innhold for kjærlighet, ville det kunne bli vanskelig å etterprøve om kjærlighet var blitt gitt av barnevernet.

Sentralenheten for fylkesnemndene ved fylkesnemnda i Østfold uttalte:

Vår vurdering er at det fremstår lite hensiktsmessig å innta dette begrepet i lov. Hva som ligger i "kjærlighet" vil måtte variere ut fra hver enkelt sin erfaring, kultur og historie, samt samfunnet for øvrig. Det synes rent umiddelbart svært utfordrende å bevisføre, og videre vurdere, om barnet er gitt kjærlighet eller ikke (Sentralenheten for fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, 2017, s. 8).

Uttalelsen fra Kirkens bymisjon skilte seg i fra de andre i kategorien ved at den både problematiserte det subjektive aspektet og hvorvidt kjærlighet kan *kreves*:

Vi ønsker å problematisere bruken av "kjærlighet" som et rettslig begrep i barnevernloven. Dette [...] kan lett oppleves å bli et subjektivt ladet ideal uten mulighet for etterprøving, samt uten rettslig substans. Er det for eksempel omsorgspersonens forsøk på å gi kjærlighet som skal gjøres gjeldende, eller er det hvorvidt barnet eller ungdommen har opplevd å motta kjærlighet?

Det problematiseres også å stille rettslige krav om at en gruppe individer (barna) skal kunne kreve en bestemt subjektiv følelse av en annen gruppe (omsorgsgivere) (Kirkens bymisjon, 2017, s. 2).

Det var høringsuttalelsene til gruppen offentlig kontrollorgan (to av fire høringsinstanser), og gruppen talsperson for praksis (tre av åtte) som hadde flest kritiske innspill til kjærlighet som en rettighet. NOVA, i sistnevnte gruppe, argumenterte mot rettighetsfesting fordi de mente det fremstod som unødvendig på bakgrunn av prinsippet om barnets beste, som allerede er et overordnet prinsipp i norsk barnevern. NOVA fremhevet også at endringen kunne føre til forvirring om hva som skal gjelde som beslutningsgrunnlag.

Behov (avsnittstittel)

17 av de 29 høringsuttalelsene inneholdt positive innspill om at det å oppleve kjærlighet er noe ethvert barn behøver. Kjærlighet som behov var den største tematiske kategorien i materialet. Uttalelsene innad i kategorien skilte seg noe fra hverandre i hva de konkret anså som barns behov. Kjærlighet ble enten ansett som å være et grunnleggende behov, som en del av den emosjonelle omsorgen, eller et som «sentralt element i forsvarlig omsorg».

Fredrikstad kommune uttalte:

Begrepet kan legges til grunn som en anerkjennelse av barnets behov for kjærlighet, ikke forstått som at ansatte i barneverntjenesten er pålagt å føle kjærlighet, men forstått som at barnevernet i alle beslutninger som tas, skal sørge for å anerkjenne barnets behov for tilknytning og for å vokse opp i et miljø preget av omtanke og emosjonelt støttende omsorg (Fredrikstad kommune, 2017, s. 6).

Uttalelsene til Barnevernsproffene, Bufetat region øst, Nittedal kommune og Oslo kommune skilte seg noe fra denne forståelsen ved at de i større grad vektla barns utvikling.

Barnevernsproffene påpekte imidlertid også at kjærlighet rommer noe *mer* enn omsorg, og uttalte:

Mange steder rundt om i landet understreker fagfolk at vi må huske at barnevernet skal gi omsorg. Omsorg er et bedre ord å bruke enn kjærlighet, sier de da. Vi er ikke uenige i at barnevernet skal gi omsorg, selvfølgelig er vi ikke det. Men omsorg er ikke nok, og for mange av oss har opplevd at det kan gis kaldt. Babyer kan dø hvis de ikke får kjærlighet – det kan vi også. I hvert fall inni oss (Barnevernsproffene, 2017, s. 3).

Alle de fire gruppene hadde innspill om kjærlighet som behov, men det kan særlig trekkes frem at tre av fire uttalelser i gruppen talsperson for barn viste til dette innspillet.

Barns deltakelse (avsnittstittel)

Seks av høringsuttalelsene kom med positive innspill som knyttet kjærlighet til det å lytte til barn eller til barns rett til å delta. Uttalelsene innenfor denne kategorien delte seg imidlertid i to grupper, som vektla ulike sider ved det å inkludere barn eller å lytte til barns mening.

Barnevernsproffene, Fylkesmannen i Hordaland og Fylkesmannen i Oslo og Akershus mente

at det å bli møtt med kjærlighet i kontakt med barnevernet vil kunne bidra til en atmosfære som vil gjøre det lettere for barn å *delta*, og dermed kunne fortelle om hvordan de har det. Fylkesmannen i Oslo og Akershus viste også til at relasjonen, forholdet og kommunikasjonen med barnet går over tid:

Mange barn og unge har det så vanskelig at de voksne som skal møte dem med kjærlighet må ha særskilt kunnskap om akkurat hva som skal til i kommunikasjonen og samspillet for at det konkrete barnet faktisk skal oppleve at det blir hørt og sett. Svært ofte holder det ikke kun å spørre barnet der og da. Man må også være i stand til å holde ut, kjenne til gode måter å spørre på, vite hva som kan gjøre det mulig å stå i en relasjon som barnet kanskje er redd for å gå inn i. Flere barn beskriver at "de voksne sto i det" og "de tålte meg" som det viktigste i relasjonen (Fylkesmannen i Oslo og Akershus, 2017, s. 2-3).

Barneombudet, Drammen kommune og Randaberg kommune viste utover dette også til at lovfesting av kjærlighet var et resultat av at barn var blitt hørt i *lovgivningsprosessen*.

Barneombudets uttalelse er illustrerende (kursiv tillagt):

Slik Barneombudet ser det, styrkes forslaget av at utvalget her har klart å legge til side fastlagte normer for hva som er egnet for lovfesting, *og heller lyttet til ungdommenes ideer og tanker om hva som er viktig å få presisert i en lov som gjelder barns rett til omsorg og beskyttelse* (Barneombudet, 2017, s. 3).

Det var særlig gruppene talsperson for barn (to av fire) og gruppen offentlig kontrollorgan (to av fire) som viste til barns deltakelse og medvirkning i høringsuttalelsene sine.

Kjærlighet bør være lovens formål (avsnittstittel)

Åtte høringsuttalelser kom med positive innspill til at kjærlighet burde styrkes ytterligere i lovteksten, eller inkluderes i lovens formål. Stavanger kommune uttalte at barns behov for kjærlighet ikke var sterkt nok forankret i lovforslaget, og foreslo å utvide formålsparagrafen til å gi barn en "rett til [...] kjærlighet" (Stavanger kommune, 2017, s. 1). Kristiansand kommune og Oslo kommune mente også at loven burde være en rett for barnet og ikke bare en "bør" bestemmelse som i forslaget. Barnevernsproffene og Randaberg kommune fremhevet at loven burde ha kjærlighet som sitt formål, ved at kjærlighet burde bli en del av lovens overordnede formålsparagraf (§ 1), og ikke uttrykkes i § 2. Det var gruppen offentlig organ, som omfatter uttalelser fra kommunene, som hadde flest innspill om at kjærlighetsbegrepet burde vektlegges ytterligere i loven.

Diskusjon (avsnittstittel)

Samlet viste funnene at de 29 høringsuttalelsene som uttalte seg om kjærlighet, hadde positive innspill knyttet til barns behov (17), til kjærlighet som et formål for barnevernet (8) og som et uttrykk for barns deltakelse (6). De kritiske innspillene problematiserte bruken av skjønn som

lovfesting av kjærlighet vil innebære som rettighet (7), hvordan kjærlighet skulle defineres (8) samt utøves i praksis (8). Gitt at flertallet anså kjærlighet som noe noe grunnleggende godt og noe barn har behov for, kan det stilles spørsmål ved om dette har gjort det vanskelig å være kritisk til begrepet. Dette kan også ha vært noe av grunnen til at så få høringsinstanser uttalte seg spesifikt om kjærlighet i høringsrunden (29 av 165). Som Neumann (2016) påpeker, er det vanskelig å være uenig i at barn trenger kjærlighet.

Gjennomgangen av høringsuttalelsene viste at det er stor enighet om at barn har behov for kjærlighet. Flere av høringsuttalelsene sammenliknet behovet for kjærlighet med behovet for omsorg, og kjærlighet ble ofte forstått som en viktig del av god omsorg (Fredrikstad kommune, 2017). Barnevernsproffene (2017) påpekte imidlertid i deres uttalelse at kjærlighet er noe annet enn omsorg, og at omsorg ikke er «nok». Ved å foreslå å lovfeste begrepet kjærlighet kan det virke som om fokuset flyttes fra hvordan barnevernet *gir* omsorg til hvordan denne omsorgen *oppleves*. Lovforslaget fremhever dermed betydningen av nærhet og det relasjonelle for barna, og skaper forventinger til at barnevernet skal kunne bygge gode og trygge relasjoner. Kjærlighet er i følge Thrana (2015) nettopp et aktuelt begrep å anvende for barnevernet, gitt barnevernets mandat til å gripe inn i familielivet og «kjærlighetsrelasjonen» til foreldre og barn.

At kjærlighet etter høringsrunden ble lovfestet i barnevernlovens formålsparagraf, og ikke som foreslått i § 2, kan forstås som at de høringsuttalelsene som viste til at kjærlighet burde inngå i lovens formål, kan hatt en særlig innflytelse. Endringen i plassering og ordlyd fra lovforslaget om at "barn bør vokse opp i trygget, kjærlighet og forståelse (...)" til at "loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygget, kjærlighet og forståelse (...)" kan videre ses som en imøtekommelse av hvordan høringsinstansene problematiserte kjærlighetsbegrepet som for abstrakt og vanskelig å etterprøve. Med endringen er fokuset flyttet fra barnets subjektive opplevelse av kjærlighet, til hvordan barnevernet skal møte barnet og kommunisere med det.

Lovfestingen av kjærlighet kan også forstås som et direkte resultat av at barn, særlig representert ved Barnevernsproffene, ble hørt i lovgivningsprosessen. Seks av høringsuttalelsene i materialet viste til kjærlighet som et uttrykk for barns deltakelse i barnevernet. Barneombudet (2017) trakk frem at lovforslaget nettopp hadde lyttet til ungdommenes ideer og tanker om kjærlighet. Ved å ta barn på alvor og inkludere barn som

deltakere i lovprosessen anerkjennes barns deltakelse i samfunnet, noe som også Honneth (2008) trekker frem er et uttrykk for kjærlighet. Honneth (2018) ser nettopp sammenheng mellom det man opplever i nære relasjoner mellom individer og hvordan mennesker deltar i samfunnet. Gjennom deltakelse får barn mulighet til å ha en selvstendig rolle og påvirkningskraft på omgivelsene sine. Kjærlighet forstås her som grunnlaget for å utvikle selvtillit og selvrespekt, noe som vil ha betydning for barnas møte med omgivelsene og som deltakere i samfunnet. Kjærlighet i en profesjonell relasjon kan dermed bidra til at barnet gjenoppretter eventuelle brutte forhold og sosiale fellesskap. Thrana (2013) viser også til at anerkjennelse av at man er verdt noe som person, er viktig for identitetsutvikling og for å etablere selvtillit for å lykkes på andre samfunnsarenaer, som skole eller arbeid.

Rom for skjønn (avsnittstittel)

At kjærlighet forstås som abstrakt og vanskelig å definere, kan knyttes til barnevernets bruk av skjønn. Enkelte av høringsinstansene som kom med kritiske innspill anså skjønnen som barnevernsarbeiderne får ved lovfesting av kjærlighetsbegrepet, som problematisk. I likhet med teoriene om skjønn, etterlyserer også disse høringsuttalelsene klarere retningslinjer og fastlegging av hva kjærlighet innebærer for å kvalitetssikre arbeidet og for å unngå forskjellsbehandling (Molander & Terum, 2008; Rothstein, 1998). Siden det er kontrollorganene som oftest arbeider for å sikre likebehandling i tjenestene, kan dette forklare hvorfor det nettopp var Sentralenheten for fylkesnemndene og Statens helsetilsyn som særlig kom med kritiske innspill til bruken av skjønn.

Handlingsrommet for skjønn i barnevernet har ved lovfesting av kjærlighet paradoksalt nok blitt både større og mindre. Barnevernsarbeiderens skjønn ble innskrenket ved at den enkelte barnevernsarbeider nå *må* møte barn med kjærlighet. Likevel er skjønnen ikke innskrenket fordi *måten* kjærligheten skal utøves på, ikke er klart definert. Med utgangspunkt i dette paradokset kan det argumenteres for at lovendringen kanskje ikke vil utgjøre en realitetsforskjell i barnevernsarbeidet.

Det kan derfor spørres om det nå bør utvikles retningslinjer og maler med beskrivelser av hvordan barnevernsarbeidere skal uttrykke kjærlighet? Eller vil det personlige og nære vi ofte forbinder med kjærlighet da bli borte? Det var overraskende at det kun var Barnevernsproffene⁹ blant høringsuttalelsene som forsøkte å gi en definisjon av kjærlighet:

Med kjærlighet mener vi først og fremst menneskevarme – gjennom varme øyne, varmt kroppsspråk, varme ord – og å lytte for å prøve å forstå helt til bunns. Med kjærlighet mener vi også snille, varme handlinger – som å unngå belønning og konsekvenser når et barn gjør dumme handlinger fordi det har det vondt. Det kan også bety å oppmuntre før eksamen, huske bursdager – kort sagt varme ord og handlinger, gitt fra hjertet (Barnevernsprouffene, 2017, s. 2).

Kjærlighet blir av Barnevernsprouffene her, i liket med Løgstrup (1991), ikke beskrevet som en "foreldreaktig kjærlighet", men som varme, aksept og forståelse. Barnevernsprouffene viser til barnevernssarbeidere som tar seg tid til å forstå og som engasjerer seg i barnas liv.

Kjærlighet ses som fysisk bekreftelse og emosjonell nærhet, hvor barnet – som hos Honneth (2008) - anerkjennes som et individ uavhengig av sin atferd. I praksis vil dette innebære at den barnevernssansatte ikke bare møter barnas følelser, men også viser egne følelser (Thrana, 2013). Det å inngå i slike nære relasjoner vil være utfordrende, og det er her spenningen i omsorgsprofesjonene og barnevernet ligger; mellom nærhet og distanse. Hvordan kjærlighet i profesjonelle relasjoner skal balanseres blir derfor viktig. For mye kan bli grenseoverskridende, for lite blir følelsesløst (Andersen, 2018). Det er tydelig at lovendringen nå krever en diskusjon om hva som ligger i det å møte barn med kjærlighet, og hva kjærlighet innebærer som uttrykksmåte, gjennom for eksempel ansiktsuttrykk, blikk, støtte og grensesetting. Hvordan utdanningsinstitusjoner i så fall skal sikre at barnevernssarbeidere oppnår denne kompetansen, og hvordan barns behov for ekstra tid, et smil eller en klem skal imøtekommes, bør også være en sentral del av diskusjonen fremover.

Hvilken betydning har lovfesting av begrepet kjærlighet for barnevernssarbeidet?

(avsnittstittel)

Det at vi nå etterlyser en debatt om kjærlighet i barnevernssarbeid, og at forskning viser at kjærlighet allerede diskuteres på arbeidsplasser rundt om i landet (Eek-Larsen et. al., 2019; Lindbak & Ree, 2018), kan bety at lovfesting av kjærlighet faktisk innebærer en endring av praksis. Barnevernssarbeiderne i spørreundersøkelsen til Eek-Larsen et. al., (2019) selvrapporterte at de som en følge av å aktivt ha arbeidet med anbefalinger om blant annet kjærlighet fra Barnevernsprouffene, hadde endret språk, forståelse og handlinger. Selv om vår studie ikke bringer kunnskap om barns egne møter med barnevernet, eller hvordan barnevernssarbeidere utøver kjærlighet, er funnene tydelige på at enkelte høringsuttalelser anser lovfesting av kjærlighet som at det nå forventes noe annet eller noe "mer" av relasjonen mellom barnevern og barn enn tidligere. Hva dette "mer" innebærer, og hvordan barnevernssarbeidere skal kunne involvere seg følelsesmessig i barn, burde derfor settes på agendaen.

Uavhengig av hvordan begrepet forstås, er det tydelig at det å uttrykke kjærlighet i en barnevernkontekst krever relasjonskompetanse og personlig egnethet (Familie- og kulturkomiteen, 2018, s. 3). Å møte barn med kjærlighet vil kreve overskudd i en arbeidshverdag med knapphet på ressurser. Som enkelte av høringsuttalelsene utalte medfører dette at kjærlighet kan være vanskelig å uttrykke i praksis. Det er derfor viktig at det også blir tilrettelagt ressurser og tid som vil muliggjøre slike relasjoner som det legges opp til.

I proposisjonen presiserer imidlertid Barne- og likestillingsdepartementet (2017) at barn ikke gis en rett til å oppleve kjærlighet, og at lovteksten ikke innebærer nye rettigheter for barnet eller nye plikter for barnevernet. Lovendringen skal heller ha en symbolsk verdi, ved å kommunisere intensjonen til barnevernet og uttrykke en forventning om hvordan barnevernsansatte møter barn (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017, s. 24). I likhet med Løgstrup (1991) vises det altså til en fordring eller grunnholdning til hvordan barnevernet skal arbeide for å ta imot og behandle barna de er i kontakt med. Høringsinstansene som stilte seg kritisk til å rettighetsfeste kjærlighet ble dermed lyttet til. Det at kjærlighet ikke ble rettighetsfestet gjør at det i realiteten ikke stiller noen nye krav til barnevernet. Det kan dermed bli utfordrende å endre barnevernets praksis på bakkenivå (Lipsky, 2010). Uten støtte eller engasjement fra barnevernsarbeidere vil dermed lovfestingen i seg selv ikke bidra til en forskjell i barns opplevelser i barnevernet, men heller bære preg av å være symbolpolitikk.

Avsluttende bemerkninger (avsnittstittel)

Barnevernloven er en lov for barn og unge, og mange barn med erfaring fra barnevernet har over flere år fremhevet betydningen av å bli møtt med varme og kjærlighet i barnevernet. Det eksisterer likevel lite systematisk kunnskap og forståelse om hva kjærlighet *er* eller skal *være*, verken for praktikere, barn eller andre som er i kontakt med barnevernet. Endringen av loven til at barn skal *møtes med kjærlighet* bør forsås i sammenheng med samfunnets økte fokus på barn og barns rett til medvirkning. For selv om det ikke er klart definert hva kjærlighet *er* i loven, er det av stor betydning for barn at statlige og kommunale institusjoner nå skal benytte samme begrep overfor barn som tradisjonelt er brukt om personlige relasjoner innad i familien. Å få mer kunnskap om hvordan kjærlighet kan utøves i barnevernet er derfor særlig viktig nå som begrepet er lovfestet.

¹ Vi takker fagfellene og redaksjonsrådet for gode innspill til artikkelen. Takk også til Professor Milfrid Tonheim og Professor Karl Harald Søvig, forsker Øivin Christiansen og stipendiat Ida Benedicte Juhasz for gode kommentarer på tidligere utkast.

² Inkluderingen av kjærlighet i formålsparagrafen ble fremmet i statsråd 1. september 2017. Prop. 169 L (2016 – 2017) ble komitebehandlet av Familie- og kulturkomiteen, som ga sin innstilling: "Innst. 151 L (2017-2018)" 1. mars 2018. Lovforslaget ble behandlet i to omganger av Stortinget før loven ble sanksjonert 20. april 2018. Loven trådte i kraft 1. juli 2018. Saksgangen til lovendringen finnes tilgjengelig på:

<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=69455>

³ Hva som inngår i begrepene "trygghet" og "forståelse" i lovteksten bør også diskuteres, men fokuset i denne artikkelen er kun på begrepet kjærlighet.

⁴ Barne- og likestillingsdepartementet endret navn til Barne- og familiedepartementet 3. mai 2019, men i teksten benyttes det navnet som dokumentene det vises til ble publisert under.

⁵ Antall hørings svar i artikkelen skiller seg noe fra Regjeringens nettside. Dette fordi enkelte hørings svar er publisert dobbelt på nettsiden, samt at hørings svar som var markert med "uten merknader" ikke ble inkludert i studien. Uttalelsene er tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/>.

⁶ Enkelte høringsinstanser hadde utarbeidet uttalelse i fellesskap. Sentralenheten for fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker representerer alle fylkesnemnder i Norge, og uttalelsene fra de ulike fylkene var levert samlet. Kommunene Norddal, Skodje, Stordal og Ørskog, leverte også samlet hørings svar under Skodje kommune.

⁷ Forsknings- og utdanningsinstitusjoner kunne også ha vært kategorisert under talsperson for barn, gitt at deres arbeid ofte representerer og inkluderer synspunkter fra barn. Av pragmatiske hensyn, ble derimot Høgskolen i Innlandet, Velferdsforskningsinstituttet NOVA og VID Vitenskapelige høgskole, inkludert under kategorien talsperson for praksis. Dette for å kunne skille ut hørings svarene fra de som spesifikt kun arbeider med å fremme barns interesser under kategorien talsperson for barn.

⁸ Kirkens bymisjon er en stiftelse som også kunne blitt kategorisert som barns talsperson. Stiftelsen er plassert i kategorien talsperson for praksis fordi organisasjonen arbeider med mennesker i alle aldre, og arbeid med barn er ikke deres hovedfelt.

⁹ Drammen kommune (2017) vist også til samme definisjon av kjærlighet i sin uttalelse, og beskrev kjærlighet som "menneskevarme" (Drammen kommune, 2017, s. 3).

Referanser

Andersen, A. (2018, 21. oktober). *Kan kjærligheten profesjonaliseres?* Hentet fra: <https://rvtssor.no/aktuelt/227/horer-kjaerlighet-hjemme-her-/>

Aveyard, H. (2014). *Doing a literature review in health and social care: a practical guide* (3. utg). Maidenhead: McGraw-Hill/Open University Press.

Barne- og likestillingsdepartementet. (2016). Høring NOU 2016: 16 Ny

- barnevernslov. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?expand=horingssvar>.
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2017). *Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre)* (Prop. 169 L (2016 –2017)). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/23e2789a4faf47a4b32ea0867ad3a1111/no/pdfs/prp201620170169000dddpdfs.pdf>.
- Barneombudet. (2017). *Høring NOU 2016:16 - Ny barnevernslov - sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=d2195aff-dac2-437f-b24a-d973c039be59>.
- Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet. (2017). *Høringsuttalelse – NOU 2016:16, Ny barnevernslov* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=fd8750b6-218e-4daa-800c-9a1e58c933fc>
- Barne-, ungdoms- og familieetaten, region vest. (2017). *Høringsuttalelse fra Bufetat, region vest om forslag til ny barnevernslov i NOU 2016:16* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=7a67fbc6-8008-4847-88df-460c84dafa8d>
- Barne-, ungdoms- og familieetaten, region øst. (2017). *Høringssvar – NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=eb4929a6-271d-4200-8dd3-2418e698bd31>.
- Barnevernledernetverket i Nord-Trøndelag. (2017). *Høringsuttalelse. NOU 2016:16 Ny barnevernslov- Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=19b310db-4a7a-4882-b761-077085d67242>.
- Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>.
- Barnevernspedagogene i Akademikerforbundet. (2017). *Høringsuttalelse om forslag til ny barnevernlov, NOU 2016:6* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.akademikerforbundet.no/sfiles/13/32/2/file/162961-9-horing-nou-2016.16-uttalelse-bia.pdf>.
- Barnevernsproffene. (2017). *Innspill til ny barnevernslov* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/de50f3e53ce748bc98fad7b0987120da/barnevernsproffene.pdf?uid=Barnevernsproffene>.
- Bell J. (1992). Discretionary Decision-Making: A Jurisprudential View. I K. Hawkins

- (Red.), *The Use of Discretion* (s. 89-111). Oxford: Clarendon Press.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. DOI: <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Drammen kommune. (2017). *Høring NOU 2016: 16 Ny barnevernslov - Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=d2ab692f-90e1-41ea-b3f9-66ca58962974>.
- Dworkin, R. (1978). *Taking Rights Seriously. With a New Appendix, a Response to Critics* (5. utg.). Harvard: University press
- Eek-Larsen, K., Helleland, H. S., Holm, L., Juhasz, I., Læret, O. K., McEvan-Strand, A., Pedersen, S. H., Ruiken, B., Storm, M.T, Sætre, H. S., Skivenes, M., Sørdsdal, L og Øvstetun, V. T. (2019). *Mot et Barneperspektiv i Barnevernet. En studie av implementeringen av programmet Mitt Liv Barnevern*. Centre for Research on Discretion and Paternalism, Universitet i Bergen. Hentet fra: <https://www.discretion.uib.no/wp-content/uploads/2019/04/2019-Pro-Bono-Group.-Rapport.-Mot-et-barneperspektiv-i-Barnevernet.pdf>.
- Eidsvoll kommune, Familiens hus. (2017). *Høringsuttalelse fra Familiens Hus, Eidsvoll kommune på NOU 2016:16, ny barnevernslov* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=d80a27d3-9af3-44cf-b9b7-1201b6aa2a5b>.
- Familie- og kulturkomiteen (2018). *Innst. 151 L (2017–2018). Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettsikkerhet for barn og foreldre)* Hentet fra: <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2017-2018/inns-201718-151l.pdf>
- Fredrikstad kommune. (2017). *Oversendelse av høringsuttalelse fra Fredrikstad kommune – Høring NOU 2016:16 - Ny barnevernslov - sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/de50f3e53ce748bc98fad7b0987120da/fredrikstad-kommune.pdf?uid=Fredrikstad_kommune.
- Fylkesmannen i Hordaland. (2017). *Høyringsuttale til forslag til ny barnevernslov – sikring av barnet sin rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/de50f3e53ce748bc98fad7b0987120da/fylkesmannen-i-hordaland.pdf?uid=Fylkesmannen_i_Hordaland.
- Fylkesmannen i Oslo og Akershus. (2017). *Høringssvar – NOU 2016:16 – Ny barnevernlov*

- *Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=cd074c13-8199-425d-9327-0d9b98c077cc>.
- Henriksen, J. O. (2006). *Nærhet og distanse: grunnlag, verdier og etiske teorier i arbeid med mennesker*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Heum, I. (2014). *Skjønn. Perspektiver på skjønnsutøvelse i Nav*. Oslo: Gyldendal
- Holm, L., Helland, H. S., Juhasz I. B., & McEwan-Strand, A. (2019). Lovfestet kjærlighet. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 4/2019, 282-285.
- Holm, U. (2005). *Empati: å forstå menneskers følelser*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Honneth, A. (2008). *Kamp om anerkjennelse: om de sosiale konfliktenes moralske grammatikk*. Oslo: Pax.
- Høgskolen i Innlandet. (2017). *Høringssvar fra Høgskolen i Innlandet* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=9a7046fc-4ea9-4a99-b900-ce67f0b05200>.
- Juristforbundet. (2017). *Høring- NOU 2016:16 Ny barnevernslov – sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/de50f3e53ce748bc98fad7b0987120da/juristforbundet.pdf?uid=Juristforbundet>.
- Kirkens Bymisjon. (2017). *Høringssvar fra Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo vedr. NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/de50f3e53ce748bc98fad7b0987120da/kirkens-bymisjon.pdf?uid=Kirkens_bymisjon.
- Kristiansand kommune. (2017). *Høring NOU 2016: 16 Ny barnevernslov - Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=45d086db-acb5-4f4e-86f4-db2f2f3e6936>.
- Landsforeningen for barnevernsbarn. (2017). *Høringssvar på NOU 2016:16* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=9f6b576f-a1b9-490f-8c72-8e29281bc943>.
- Lindbak, R. & Ree, E. (2018). *Fra pliktig omsorg til rett på kjærlighet. En kvalitativ studie*

- av kunnskapsledelse og lovendring i barnevernet* (Masteravhandling). Levanger: Nord Universitet. Hentet fra: <https://nordopen.nord.no/nord-xmllui/bitstream/handle/11250/2566617/lindbakRee.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Lipsky, M. (2010). *Street-level Bureaucracy. Dilemmas of the Individual in Public Services*. 30th Anniversary Expanded Edition. New York: Russel Sage Foundation
- Løgstrup, K. E. (1991). *Den etiske fordring*. København: Gyldendal.
- Molander, A. & Terum, L.I. (2008). Profesjonsstudier: en introduksjon. I A. Molander & L. I. Terum (Red.), *Profesjonsstudier* (s. 13–27). Oslo: Universitetsforlaget
- Neumann, C. B. (2012). Omsorgsetikk i barnevernet: En refleksjon over det "nye" kjærlighetskravet til barnevernsarbeidere. *Sosiologi i dag*, 42(3/4), 104-124.
- Neumann, C. B. (2016). Children's quest for love and professional child protection work: the case of Norway. *International Journal of Social Pedagogy*. 5(1), 104-123. DOI: <https://doi.org/10.14324/111.444.ijsp.2017.08>
- Nittedal kommune. (2017). *Høringssvar fra Nittedal kommune - "NOU 2016:16 Ny barnevernslov" Sikring av barns rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=798cc25d-e5f4-4c9a-9922-058bdc431760>.
- Norsk psykologforening. (2017). *NOU 2016:16: Ny barnevernslov – sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=dc5861ca-51fc-4342-a8b0-222cdcc4e29d>.
- NOU 2016:16. (2016). *Ny barnevernslov. Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/53164b1e70954231b2a09d3fdec1888b/no/pdfs/nou201620160016000dddpdfs.pdf>.
- Oltedal, S. (2013). *Kjønnsperspektiv i sosialt arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget
- Oslo kommune. (2017). *Høring NOU 2016: 16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=5b21723c-f0bd-464f-a360-40db9b1c3563>.
- Randaberg kommune. (2017). *Høringsuttalelse ny barnevernslov* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=5bd85538-9b9b-4039-8744-24e3a937d65f>.

- Rauma kommune. (2017). *Innspill til NOU 2016: 16 Ny barnevernslov – sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse er høringsfrist satt til 30. januar 2017* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=28b9a0a7-456a-4bf1-b2c9-b0743fc060f3>.
- Redd barna. (2017). *Redd barnas høringsuttalelse om NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=a11638a4-bfa9-459c-9183-5c59bc22ca2b>.
- Rothstein, B. (1998). *Just Institutions Matter: The Moral and Political Logic of the Universal Welfare State* (Theories of Institutional Design). Cambridge: Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511598449>
- Sentralenheten for fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker. (2017). *Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker - høringsuttalelse til NOU 2016:16* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=41d453dd-7859-436d-af2e-57114f11d7ad>.
- Silverman, D. (2013). *Doing Qualitative Research. A Practical Handbook* (4. Utg). Los Angeles, Calif: Sage
- Skodje kommune, Storfjorden barnevern. (2017). *Svar på høyring NOU 2016: 16 Ny barnevernslov - Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse. Uttale frå Storfjorden barnevern for kommunane Skodje, Ørskog, Stordal, Norddal* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=2ba29747-19b1-440c-85d3-b5d02f181b7f>.
- Statens helsetilsyn. (2017). *Høring – NOU 2016:16 Ny barnevernslov, sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=6a9ccd30-711d-4460-9d32-6067324a9da8>.
- Stavanger kommune. (2017). *Høringsuttalelse - Ny barnevernslov - Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=9fce6dfd-956a-466e-a65d-a9cb02182b25>.
- The United Nations. (1989). *Convention on the Rights of the Child. Treaty Series, 1577, 3*. Hentet fra: <https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/crc.pdf>
- Thrana, H. M. (2013). *Kjærlighet - en kjernekompetanse i profesjonelt barnevernsarbeid?*

Tidsskriftet Norges barnevern, 1/2013, 5-17.

Thrana, H. M. (2014). Kjærlighet: en anerkjennelsesrelasjon i arbeidet med utsatt ungdom. *Fontene forskning, 7, 4-18*

Thrana, H.M. (2015). *Kjærlighet og sosialt arbeid. En studie av kjærlighetens betydning i barnevernets praksis* (Doktoravhandling). Høgskolen i Lillehammer. Hentet fra: <https://core.ac.uk/download/pdf/52116290.pdf>

Thrana, H. M. (2016). Kjærlighetens inntreden i barnevernet – en utfordring for den profesjonelle relasjon? *Tidsskriftet Norges Barnevern, 92(02), 96–109*. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2016-02-03>.

Thrana, H. M. (2018). Kjærlighet – Et gammelt begrep i framtidens barnevern. I T. A. Ask & S. B. Eide (Red.), *Barnevernets begreper – i bevegelse* (s. 215-230). Oslo: Gyldendal

Velferdsforskningsinstituttet NOVA v/HiOA. (2017). *Høringsuttalelse vedrørende "NOU 2016:16 – Ny Barnevernlov" - fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=c1e8c04c-2322-4a93-b33c-b188bbb893a8>.

VID vitenskapelige høgskole, fakultet for sosialfag. (2017). *Høringssvar forslag til ny barnevernslov fra VID vitenskapelige høgskole* (Høringssvar). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2016-16-ny-barnevernslov2/id2519335/?uid=b0815a82-379a-4a84-822c-d1cbc668c2a8>.